

Hetvenöt éves Kass János Kossuth-díjas grafikusművész, a város díszpolgára

„Szeged Magyarország Firenzéje lehetne”

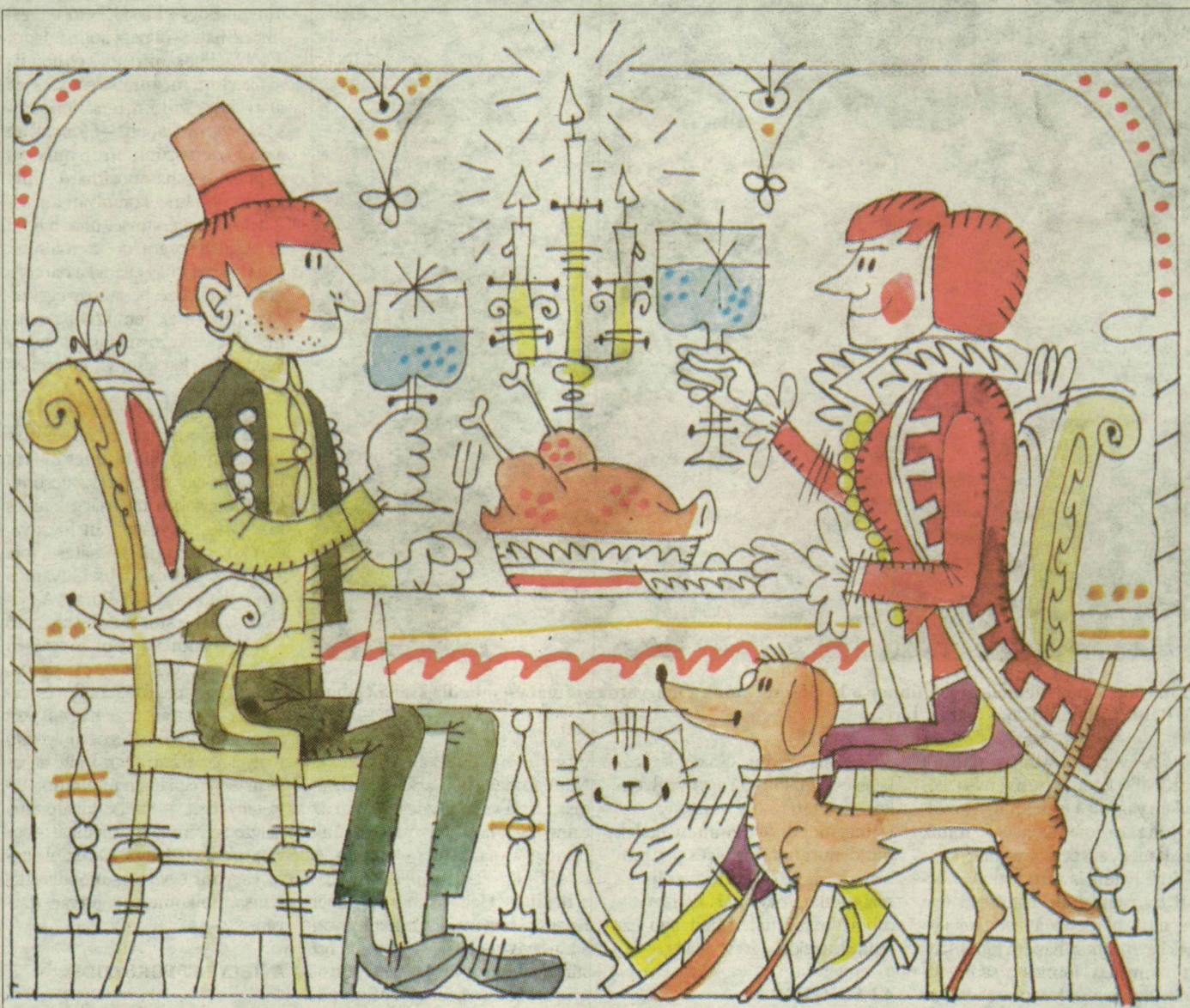
Karácsony másnapján ünnepli 75. születésnapját Kass János. Grafikusművész, keramikus, szobrász, könyvművész, fotográfus, költő és prózaíró. Reneszánsz polihisztor, mint Michelangelo. Örökifjú világpolgár. Fehérek közt európai.

– „**Árvák maradtunk, János**” – ezzel zárja születésnapjára készített versét régi barátja, **Juhász Ferenc**. Őn is így érzi?

– Más a költészet és más a valóság, de a magunkra maradás tény. Nem csak a korunk miatt. Mindazok elmentek, Nagy László, Zelk Zoltán, Illyés Gyula és a többiek, akik meghatározó gondolkodók voltak a mi generációnk számára. Szegeden mégsem érzem árvának magam, mint ahogyan a világban sem, hiszen mindenütt sok barátom van.

– **A Vár utcai Kass Galériában, ahol könyvillusztrációiból Szekeres Ferenc és Magyar András most jubileumi tárlatot rendezett, a hetvenedik születésnapján rendhagyó módon ünneplt: tizennégy szegedi bankot hívott meg kiállítani.**

– A Kárász utcát jelképezték, amit akkoriban elfoglaltak a bankok. Szerettünk volna valami izgalmasat csinálni, de a pénzintézetektől csupán lélektelen prospektusokat kaptunk. Az a tárlat is bizonyította: unalmas és érdektelen a pénzcserélésre feltenni az életünket. Valamelyik este sétáltam a Kárász utcán és meglepetéssel láttam, hogy a Rossmann illatszeráruház nemrégiben átvette az egyik bank helyét. Örökök egy 1997 elejéről származó cikket, amiben a Postabank akkori vezérigazgatója úgy nyilatkozott: a kelet-közép-európai régió legfejlettebb bankhálózata az övé. Másnap Szegedre indulva láttam, hogy Pesten hatalmas sor kígyózik a Posta-bank előtt. Itt tudtam csak meg, hogy csodhelyzet alakult ki. Sic transit gloria mundi. Nemrégiben megvettem a 100 leggazdagabb magyarról szóló kiadványt. Londonban annak idején találkoztam a sajtómágnás Maxwelllel. Különös figura volt, egészen jól beszélt magyarul. Háromszázhatvan ezer angol kisbefektető pénzét vitte el, koldusbotra juttatva ezzel őket. Csúnya véget ért: belelőttek az óceánba a Kanári-szigetekenél. Gyűlölöm a bankrendszer! Banknak nevezve, valóságos tempómok épülnek. Pesten a leggyönyörűbb palotákat a bankárok építik a mi pénzünkkel, amikor azonban bemegyek egy bankfiókba, nehezen állnak szóba velem. Huszonnégy órás körforgalom zajlik, a globális bankrendszerben éjjel-nappal morzsolják a pénzt. Egyszer már kipukkad a léggömb. Megismétlődhet.

– **Érted haragszom, nem ellened mentalitás jellemezte az elmúlt években, amikor gyakran ostromozta valamiért Szegedet. Milyennek látja ma a város lehetőségeit?**

– Nagy jövője lehetne Szegednek, ha nem azon a pályán halad, amire sokáig rá akarták kényszeríteni. Münchhausen báróként, hajánál fogva kell kihúznia önmagát a bajból. Klebelsbergnek tíz év alatt sikerült felvirágoztatnia Szegedet. Ahogy a régi dakota közmondás mondja: Virágozzék minden virág! Hagyni kell a tehetséges embereket alkotni, kibontakozni. Sokszor mondják, hogy a fiatalok elhagyják Szegedet, mert nincs megtartó ereje. Újra el kell olvasni Temesi Feri Porát. Ha Szeged vállalja porlódását, akkor vállalja a napfényt és a Tiszát is. Horvát, szerb, szlovák, román és sokféle más nép keveredett a magyarral, azért olyan sok itt a tehetség. Szeged szépsége, építészeti adottságai és szellemi ereje révén Magyarország Firenzéje lehetne. Nagyszerű, hogy kivilágítják a dómot és a múzeumot. Így

fénykapu fogadja a város látogatóit. Az más kérdés, hogy nem kellett volna ennyire keményen túlvilágítani. A színháznál csak néhány lámpa ég, ettől olyan ott-honos, krúdys hangulata lesz. Jó arra sétálni. Ha a Kass Szállót csak két 500-as reflektorral egy kicsit megvilágítanák, akkor esztétiként az egész Stefániának más lenne a légköre. Koczor Gyuri kitalált egy olyan ácsolt szerkezetet a Tisza-parti rondellára, ami ellenállna a víz sodrásának és megemelné az építményt a támfal szintjéig. Egy fahíd, egy szegedi Sőhajók hídja vezetne a vízi bástyához, így a színházról a rakpart forgalma fölött át lehetne sétálni a Tisza fölé. Így a víz felől lehetne látni a várost. A fiatalok ott randevüzhetnének. Nem kerülne sokba, mégis érdekes színfolttal gazdagodna vele a város. Szeged óriási kincse a Tisza, jobban kellene rá építeni. A Maty-ér is hatalmas vonzerőt jelent. Nem a már lejáratódott futballt kellene csak támogatni, hanem az egészséges életmódot népszerűsítő többi sportot is. Nemrégiben jelent

meg egy nagyszerű kiadvány, amiből kiderül, milyen csodálatos tájélményekben lehet része annak, aki felfedezi a város környékét. Az Alföld nem az Alpok, de engem meditálásra készített.

– **A város egyik legszebb épülete lenne az egykori Kass Szálló, amit a nagyapja építtetett. Mindig szíven viselte a sorsát.**

– Sajnálom, hogy Szeged huszonöt éve túri a pusztulását. Nem szívesen beszélek róla, mert elfogult vagyok vele. 1927 karácsonyán olyan hideg volt, hogy édesanyámat nem tudták bevenni a kórházba, így ott születtem meg. Abban a sarokszobában, ami most egy új garázsra néz. Garázs, lifttel a préri közepén?

– **Közismert a vonzalma a társelművészetekhez. A magyar irodalom legjobbjai közül sokakat barátjának tekinthet, a mostani karácsonyra adta ki a Magvető Orbán Ottó verseit az ön által tervezett, remekbe szabott fekete-fehér kötetben. Kisgyermekként személyesen ismerhette Móricz Zsigmondot, akít Nobel-díjra is jelöltek. Hogyan fogadta Kertész Imre elismerését?**

– Örülök a Nobel-díjának. Kezdetben nevetős, boldog fotókat közöltek róla, amelyeken teli szájjal mosolyog. Legutóbb, a Magyar Narancs címlapján már sötét ingben egy komoly, megfontolt Nobel-díjas író nézett ránk. Beindult körülötte is a reklám, működésbe lépett a vizuális propaganda. A Sorstalanság nagyszerű könyv. Tizenhét éves kamaszként láttam, amint három nyilas kölyök háromszáz sárga csillagos embert terelt a Dohány utca és a kiskörút sarkán. Oszálytársaim közül is többen eltűntek. Eleven élményeim vannak a vészkaroszokról, mi is bűjtünk embereket, Székely Tamás barátunk édesapját kimentettük a gettóból. Egyetérték az azal, hogy máig nincs tisztázva a holokauszt Magyarországon, mert soha nem lehetett róla őszintén beszélni. A sors gesztusa a Sorstalanság nagy sikere. Kértészt – mint Babits írja a Jónás könyvében – szájába vette a cethal, megforgatta és kiköpte. Csak két évvel vagyok idősebb nála, bennünket is szájába vett az Isten és ki-

kökött. Ezért Kertész elégtétele az én elégtételem is.

– **A hatvanas évektől briliáns rajztudásáról árulkodó, elegáns vonalvezetésű, expresszív for-**

Kass János: A képességeim legjavát kell mozgósítanom a kisdíjak olvasókönyveinek megajazolásához.

Fotó: Schmidt Andrea

mavilágú grafikái hozzájárultak a könyvillusztráció fogalmának modern átértelmezéséhez, a szöveg mellett a rajz autonómiá válásához. Számos rangos nemzetközi elismerés, legutóbb az 1999-es frankfurti könyvművészeti kiállításon elnyert „A legszebb könyv” díja jelezte, hogy mindent tud erről a szakmáról. Mit gondol, merre halad a Gutenberg-galaxis?

– A rendszerváltás után azt hitük, hogy vége a könyvkiadásnak. Ma pedig több könyvet adnak ki és tiszser drágábban, mint egy évtizeddel ezelőtt. Mi még a 6 forintos Olcsó Könyvtár sorozatot olvastuk és 4 forint volt az Új Írás. A Nobel-díj után kétszáz ezer példány fölött fogyott el a Sorstalanság. Ez is azt jelzi: nincs baj a Gutenberg-galaxissal. A könyv ma is a legszebb ajándék. Jó kéz-

be venni, szaga van, testhez szóló, személyes élmény, nem lehet kikerülni. Nem lehet képernyőről temetni, csak a kézben tartott Bibliából. A gyermekek kezébe sem adhatunk rögtön számítógépet, először mesekönyveket kell nekik olvasnunk.

– **Európa ismerőjeként mit vár az uniós csatlakozásunktól?**

– Már az Antall-kormány idején is azt reméltük, hogy az EU tagja leszünk. Mint ahogyan azt is őszintén reméltük, hogy lesz egy független, demokratikus kormányunk, amelyik önfegyelmével és aszkétikus kontrollal gazdálkodik majd nemcsak a pénzekkel, hanem az ország teremtő energiáival is. Ezzel szemben pazarlás kezdődött, harmad- és negyedrangú karrieristák foglalták el a pozíciókat. Az EU-ba készülve azt gondolom, nekünk itt és most nem Budapestre kell tekintenünk, hanem Szegeden kell megteremtünk Európát. Szeged valaha Európa része volt, és hiszek benne, hogy a jövőben is európai centrumnak, világítótoronyoknak kell lennie. Ne várjunk csodákat, azokat már lefölozték az írek, a portugálok. Mi elaludtunk, mint a mörmota, így most tíz ország egyikeként léphetünk be, azaz tízfélé osztdódik az a támogatás is, amit a korábbi csatlakozások idején két-három ország kapott meg. Óriási dolog, hogy útlevelel nélkül utazhatunk, csak épp pénz nélkül nem sokat érünk vele. Szkeptikus vagyok.

– **Mostanában min dolgozik?**

– Rajzolnom kell a másodikok, majd a harmadik és negyedik osztályosok olvasókönyvét, amit a szegedi Mozaik Kiadó jelentet meg. A képességeim legjavát kell mozgósítanom, hogy megoldjam

